

Metal i den nedgaaende Sols sidste Straaler. De høje Klipper paa Popinøen overgydes ligesom med Guld. Hele Naturen aander Fred. Den vestlige Horisont gløder i det mest pragtfulde røde og lilla Farver, som dog efterhaanden blegner og forvandles

til en ejendommelig skøn Opalfarve, Saa gaar Solen ned, og fra Søen stiger en hvid Taage som saa lidt efter lidt udvisker alle Konturer og lejrer sig om et hvidt Slør omkring Egnene i det vidunderskønne Æventyrland ved det sorte Hav.

Skrælingerne i Vinland og Eskimoernes Sydost-Grænse.

af

Mag. scient. Kaj Birket-Smith.

Nordboernes Vinlands-Togter er efterhaanden blevne Æmne for en ikke helt lille Literatur, især fra historisk og filologisk Side. I allernyeste Tid har desuden Prof. Steensby taget Undersøgelsen op fra et geografisk Synspunkt¹⁾ og, som det synes, ikke uden Held. Idet han tager Hensyn til den herskende Rejsemaade saa vidt muligt langs Kysten og søger at se Tingene med Nordboernes Øjne, uhildet af vore Dages geografiske Kundskaber, kommer han til følgende Resultater:

Helluland er, som ogsaa tidligere Forfattere har ment, Labradors Kyst Nord for Skovgrænsen.

Markland er Labradors skovklædte Strækninger ved Strait of Belle Isle.

Furdustrandene er Labradors Sydkyst Vest for Cape Whittle og videre langs St. Lawrence Gulf til Udløbet af Saguenay River.

Vinland selv er Egnen Syd for St. Lawrence River's Mundingstragt, nærmere bestemt omkring Flækken St. Thomas lidt neden for Quebec.

Mod disse Resultater kan der vistnok ikke rejses Indvendinger af større Vægt. En yderligere Støtte vinder de derved, at de let og utvungent forklarer det ellers ganske uforstaaelige Udtryk i Kilderne, at Torhal Vejdemand »vil drage nordpaa langs med Furdustrandene for at opsøge Vinland; men Karlsærne vil gaa mod Syd langs Kysten«²⁾.

Er der saaledes næppe Tvivl om, at Tydningen af Vinlands Beliggenhed i alt væsentligt er den rette, stiller det sig formentlig noget anderledes med Hensyn til Bestemmelsen af de af Nordboerne trufne »Skrælingers« Nationalitet. Det er ganske vist ikke

meget nyt, som jeg kan drage frem; men paa den anden Side er Forskningen ved Steensby's Undersøgelser ledet ind i et saa nyt Spor, at det maaske ikke vil anses for overflødigt at tage Sagen op til fornyet Drøftelse. —

Skildringerne af Vinlands-Rejserne er som bekendt at finde paa to Steder: i Erik den Røde's Saga og i den saakaldte *Grænlandinga-Dáttur*, et Indskud i Flato-Bogens Olav Trygvesson's Saga. Af disse staar den førstnævnte i Værdi som Kilde langt over *Dáttur*'en, der har vist sig at være højst upaalidelig. Vi vil derfor hovedsagelig holde os til Erik den Røde's Saga. Denne omtaler Skrælinger dels i Markland og dels i Vinland.

Storm, som henlagde Markland til Newfoundland, saå i dets Beboere Forfædrene til de Beothuk-Indianere, som man siden traf paa denne Ø, idet han navnlig støttede sig til de fire Ord af Skrælingernes Sprog, som Sagaen har bevaret¹⁾. Senere har imidlertid Will, Thalbitzer, og som det synes ikke uden gode Grunde, hævdet, at Ordene meget vel kan være misforstaaede, eskimoiske Udtryk²⁾. Det tyder desuden, som man har fremhævet, paa eskimoisk Nationalitet, at Nordboerne saå Folkene »forsvinde i Jorden«, ρ : i deres Jordhuse. Hertil kommer nu yderligere, at Tolkningen af Markland som Labradors Sydost-Spids ved Strait of Belle Isle afgjort peger i samme Retning, eftersom Befolkningen her i senere Aarhundreder var eski-

¹⁾ G. Storm: Studier over Vinlandsrejserne, Vinlands Geografi og Ethnografi. (Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie, 2den Række Bd. II., København 1887). S. 350.

²⁾ W. Thalbitzer: Skrælingerne i Markland og Grønland, deres Sprog og Nationalitet. (Oversigt over det Kgl. danske Videnskaberne Selskabs Forhandlinger 1905. København 1905-06.)

¹⁾ H. P. Steensby: Norsemen's Route from Greenland to Wineland. (Meddelelser om Grønland, Bd. LVI., København 1917).

²⁾ Se nærmere Steensby: I. c., S. 117 f.

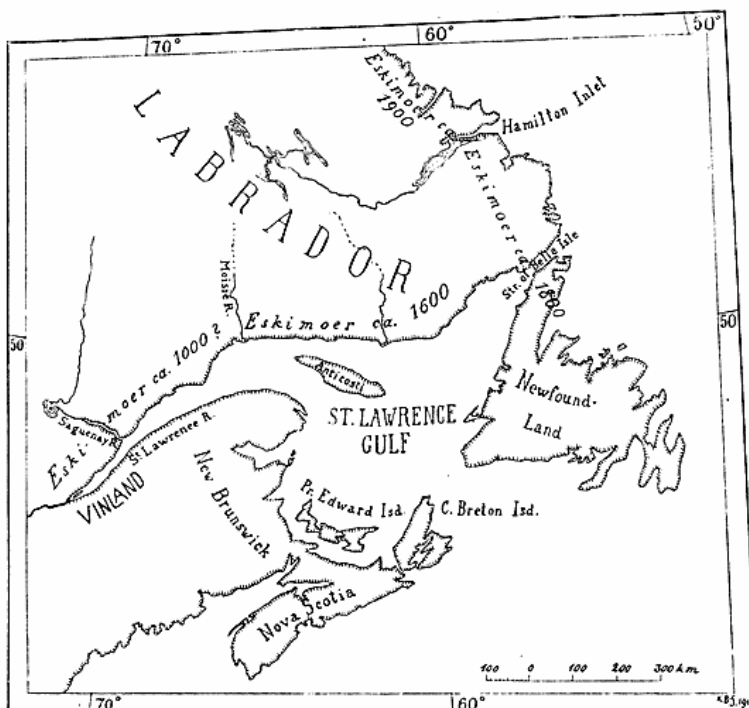
moisk. For øvrigt kan jeg i denne Sammenhæng ikke afholde mig fra at henlede Opmærksomheden paa, hvor godt det vilde passe, om Thalbitzer havde Ret i at udlægge Sagaens Navn for en af Skrælingerne »Konger«, *Avalldamon*, som Stammenavnet *Avadlermiun* (∴ Beboerne af det yderste af Landet). Kunde Østspidsens Befolkning bære et mere betegnende og ikke mindst mere ægte eskimoisk Navn ¹⁾?

Men nu Skrælingerne i Vinland! I ældre Tid ²⁾ er de opfattede som Eskimoer, nærmest fordi de kaldtes med samme Navn som senere Eskimoerne i Grønland; men det er med Rette gjort gældende, at Nordboerne selvfølgelig savnede alle Forudsættninger for at sætte det skarpe Skel mellem Eskimoer og Indianere, som vi nu er tilbøjelige til at anbringe, en Sondring, der for Resten er ganske kunstig. I sit banebrydende Arbejde over Rejserne til Vinland kommer Storm da ogsaa til et ganske andet Resultat, nemlig at Skrælingerne dér var Indianere, i Overensstemmelse med, at Vinland gøres til Nova Scotia ³⁾. Senere har bl. a. Will. Hovgaard ført en Del nye Argumenter i Marken for en lignende

Opfattelse ¹⁾. Denne deles ogsaa af Steensby, idet han paa væsentlige Punkter støtter sig til sine to her nævnte Forgængere, men i øvrigt siger »*that the description of the strangers — perhaps more in its entirety than in its details — absolutely is more reminding of Indians than of Eskimos* [cf. Storm p. 352 f.] *Something similar is the case with the whole record of these Skrælings as regards their personal behaviour, and their implements and weapons*« ²⁾.

Imod de her fremførte Anskuelser staar Yngvar Nielsen ³⁾, A. E. Nordenskiöld ⁴⁾ og Fernald ⁵⁾ ene blandt den nyere Tids Forfattere om at hævde, at Skrælingerne var Eskimoer. Reeves ⁶⁾ og Dan. Bruun tager ikke bestemt Stilling; den sidste ytrer dog, at Thalbitzer's Forklaring af Markland-Skrælingerne Nationalitet, »vidner ogsaa til Gunst for Opfattelsen af Skrælingerne i Vinland som Eskimoer« ⁷⁾.

Noget afgørende er dog stadig ikke fremsat hverken i den ene eller den anden Retning, og det Spørgsmaal er da fremdeles aabent: kan der overhovedet siges noget sikkert i denne Sag? Og er dette ikke Tilfældet: hvad er da Gaadens sandsynlige Løsning. Lad os først høre Sagaens egne Ord ⁸⁾:

Skitse over St. Lawrence Gulf med Angivelse af Vinlands Beliggenhed (efter Steensby) og tidligere Udbredelse. Tallene betegner Aarhundredet, omkring hvilket de levede paa det pågældende Sted.

¹⁾ Navnet paa de senere trufne, men nu forsvundne Eskimoer i denne Egn er, saa vidt vides, ikke bevaret.

²⁾ Se f. Eks. Grønlands historiske Mindesmærker, udg. af det Kgl. nordiske Oldskriftselskab. København 1838, Bd. I, Noterne til Sagaen, som her ret uheldigt er kaldt »Thorfin Karlsefnes Saga«. — B. F. de Costa: The Pre-Columbian Discovery of America. Albany 1868. S. 59. — G. Gravier: Découverte de l'Amérique en Xe siècle. Paris & Rouen 1878. S. 83.

³⁾ Storm: I. c., S. 355. — Storm's Hypotese er knæsat af f. Eks. E. Svensén: Vinland och Vinlandsfärderna. (Historisk

tidskrift, utg. af svenska historiska föreningen. Bd. IX. Stockholm 1889. — S. Ruge: Die Entdeckungs-Geschichte der neuen Welt. (Hamburgische Festschrift zur Erinnerung an die Entdeckung Amerika's. Bd. I. Hamburg 1892). S. 7. — J. Fischer: Die Entdeckungen der Normannen in Amerika. Freiburg im Breisgau 1902. S. 103.

¹⁾ W. Hovgaard: The Voyages of the Norsemen to America. New York 1914. S. 187 ff.

²⁾ Steensby: I. c., S. 188.

³⁾ Y. Nielsen: Nordmænd og Skrælinger i Vinland. (Histo-

[Nordboerne levede i Sommeren 1004 paa Stedet Hóp, formodentlig ved det nuværende St. Thomas]. »En Morgen tidligt, da de saå sig om, opdagede de en Mængde Skindbaade, fra hvilke man svang Stænger, og det lød ligesom Blæst i et Halmknippe, og Svingningen skete med Solen. Da udbrod Karlsævne: „Hvad mon det har at betyde?“ Snorre Torbrandssøn svarede: „Det er muligvis et Fredstegn. Lad os tage et hvidt Skjold og holde imod dem.“

»De gjorde saaledes. Nu roede de fremmede nærmere, og idet de undrede sig over dem, de traf her, gik de op paa Land. Disse Mennesker var mørke, havde et barskt Udseende, stridt Haar paa Hovedet, store Øjne og brede Kinder. En Tid blev de dér og saå paa de fremmede; saa roede de bort om Næsset sydpaa. . . .

»Da Vaaren begyndte [1005], saå de en Morgen tidlig en Mængde Skindbaade komme roende syd fra forbi Næsset. Der var saa mange, at det saå ud, som om Mundingen af Vigen var helt oversaaet med Kul. Fra hver Baad blev der svunget med Stænger. Karlsævne og hans Folk holdt da deres Skjolde i Vejret, og da de to Partier derpaa kom sammen, begyndte man at handle. Disse Folk vilde helst have rødt Klæde, mod hvilket de byttede Skindvarer og ægte Graaskind. De vilde ogsaa købe Sværd og Spyd; men det forbød Karlsævne og Snorre at lade dem faa. Skrælingerne tog for et helt graat Skind et Spand langt Stykke rødt Klæde, som de bandt om deres Hoved.

»Paa denne Maade handlede man en Tid, indtil det begyndte at skorte Karlsævne og hans Folk paa Klæde, hvorfor de skar det, de endnu havde, i smaa Stykker, der ikke var bredere end en Finger, og Skrælingerne gav dog lige saa meget derfor som før eller endog mere.

»Det hændte sig, at en Tyr, som Karlsævne havde, kom løbende ud af Skoven, idet den brølede højt. Dette forskrækkede Skrælingerne, som ilede

risk tidsskrift, udg. af den norske historiske forening, 4de Række Bd. III. Kristiania 1905).

⁴⁾ Efter et Foredrag af E. Dahlgreen: Nya forskningar angående de gamla nordmännens Vinlandsresor. (Ymer, Bd. VIII. Stockholm 1889) S. XIX.

⁵⁾ M. L. Fernald: Notes on the Plants of Wineland the Good. (Rhodora, Bd. XII. Boston & Providence 1910) S. 38.

⁶⁾ A. M. Reeves: The Finding of Wineland the Good. London 1890. S. 176.

⁷⁾ Dan. Bruun: Erik den Røde og Nordbokolonierne i Grønland. København 1915. S. 71.

⁸⁾ I det væsentlige efter Bruun: l. c., S. 65 ff.

ud til deres Skindbaade, i hvilke de saa roede sydpaa langs Kysten.

»I hele tre Uger mærkede man ikke noget til dem. Men da kom en stor Mængde Skrælingebaade sydfra, Række paa Række, idet de fra dem alle svang Stænger mod Solen og hylede højt. Karlsævnes Folk holdt nu et rødt Skjold op mod dem. Skrælingerne skyndte sig at staa ud af Baadene; saa gik man løs paa hinanden og sloges. Det regnede slemt med Skud; ti Skrælingerne havde Slynger. Karlsævnes Folk saå, at de hævdede en Stang, paa hvilken der var en meget stor Bold, som nærmest lignede en Faarevom. Den var blaaagtig af Farve. De svang Stangen, og Kuglen fløj op paa Land, hen over Karlsævnes Mænd. Da den faldt gav den et fælt Skrald. Det indjog Karlsævne og hans Folk stor Skræk, saa at de ikke tænkte paa andet end at flygte. . . .

»Freydis kom nu ud. . . . Hun traf paa en død Mand, som viste sig at være Torbrand Snorresøn. Der sad en flad Sten fast i hans Hoved. . . .« [Freydis skræmmer nu Skrælingerne bort]. »Skrælingerne fandt ogsaa en død Mand, ved hvem der laa en Økse. En af dem tog Øksen op og hug i et Træ med den, hvorpaa den ene efter den anden af dem gjorde det samme; de fandt, at det var en kostbar Ting, og at den bed godt. Til Slutning tog én Øksen og hug med den i en Sten, saa den [Øksen] gik itu. Den blev nu bortkastet, da den forekom dem at være til ingen Nytte, naar den ikke kunde holde mod Sten.« [Karlsævne og hans Fæller forlader derpaa Hóp]. »De sejlede nordefter langs Kysten og traf nær ved Havet fem Skrælinger, som sov i deres Skindpelse. De havde med sig Æsker, hvori der var Dyremarv blandet med Blod. Karlsævne og hans Folk tænkte sig, at disse Mennesker var forviste fra deres Land, og de dræbte dem.«

Saaledes fortæller den islandske Sagaskriver om Samkvemmet mellem Nordboerne og Skrælingerne i Vinland, og de skildrede Begivenheder har uden Tvivl fundet Sted; hele Beretningen bærer Sandhedens Præg¹⁾. Vor Opgave er nu ud fra de spredte etnografiske Oplysninger saa vidt muligt at slutte os til Skrælingernes Nationalitet.

Tidspunktet for Skrælingernes Komme. — Første Gang, Skrælingerne dukkede op, var ved Midsommer. I Forsommeren havde Karlsævne boet paa Strømø (Hare Island?), hvor man led af Mangel paa Føde-

¹⁾ Jf. Steensby: l. c., S. 187 f.

midler; først da denne var afhjulpen, brød man op, »sejlede længe«, og slog sig endelig ned ved Hóp, hvor man opholdt sig en fjorten Dages Tid, før Skrælingerne viste sig. Det andet Møde med den brat afsluttede Byttehandlet indtraf næste Foraar, og tre Uger senere fandt Kampen Sted. Deres Komme om Sommeren, mener Hovgaard, taler for, at de er Indianere, for »during the summer the Eskimos go hunting inland, but during the cold season, including spring and fall, they live chiefly by hunting the seal on the floe-ice on the coast. If therefore, the Skrælings were Eskimos, we should expect the Norsemen to have seen them in the winter, rather than in the summer, and we should expect to have heard about their dogs and dog-sleds. The Indians, on the other hand, are most likely to appear at the coast in the summer, because then they go fishing; in the winter they hunt inland, where in fact, they spend the greater part of the year«¹⁾. Denne Erhvervsturnus er rigtig nok for Indianernes vedkommende²⁾; men den anførte eskimoiske er nærmest hentet fra de egentlig arktiske Egne og kan derfor under ingen Omstændigheder gælde her. Vi maa tværtimod kun have Forholdene i Labrador for Øje, og saa ændrer Billedet sig en Del. Om Foraaret bryder man her op fra Vinter-Bopladserne, som ligger i Bunden af Fjordene, og drager til Yderkysten og Skærgaarden, hvor man fanger Sæl fra Kajak indtil midt paa Sommeren; da vender man tilbage for at tilbringe sidste Halvdel af den varme Aarstid med Laksefangst i Elvenes nedre Løb. Om Efteraaret drives Renjagt og om Vinteren — om end kun i lille Maalestok — Sælfangst fra Kystisen³⁾. Der er saaledes intet som helst i Vejen for, at Nordboerne i disse Egne kunde træffe Eskimoer ved Kysten om Sommeren. Sagen hænger imidlertid nøje sammen med Spørgsmaalet:

Hvorfra kom Skrælingerne? — I alle Tilfælde kom de langs Kysten, o: St. Lawrence River's sydlige Bred;

¹⁾ Hovgaard: I. c., S. 187.

²⁾ Jf. M. Lescarbot: Histoire de la Nouvelle-France. 3e éd. Paris 1618. S. 893. — Denys: Geographische en Historische Beschrijving der Kusten van Noord-America. (Overs. fra Fransk, udg. i Forbindelse med L. Hennepin: Beschrijving van Louisiana, nieuwelijks ontdekt ten Zuid-Westen van Nieuw-Vrankrijk. Amsterdam 1688.) S. 179, 186. — H. Y. Hind: Explorations in the Interior of the Labrador Peninsula. London 1863. Bd. I. S. 247, Bd. II. S. 19.

³⁾ L. M. Turner: Ethnology of the Ungava District, Hudson Bay Territory. (11th Annual Report of the Bureau of Ethnology. Washington 1894.) S. 202 ff.

men var det fra Landsiden, fra Sydvest, eller fra Havsiden, Nordøst? Vi ser, at de efter det første Saimentræf roede bort om Næsset mod Syd(vest), og ved de to næste Møder angives det udtrykkeligt, at de kom fra Syd. Detté er blevet opfattet som enstydigt med, at det ogsaa var Tilfældet første Gang, og derved atter som Støtte for, at man havde med Indianere at gøre, da de jo snarest maatte have deres Hjem ad Sydvest-Kanten til¹⁾. Dette er for saa vidt rigtigt, som St. Lawrence River var en overmaade vigtig Færdselsaare for Indianerne og bl. a. aabenbart har betinget Irokesernes Fremtrængen i disse Egne; dog maa det ikke glemmes, at hvis Skrælingerne virkelig var Indianere, maatte de formentlig snarere være komne ad Bifloderne ud til St. Lawrence end ad denne selv, just fordi den her, som Steensby med Rette understreger saa stærkt²⁾, i langt højere Grad har Karakter af en Havarm end af en Flod. Men hvorledes stiller Sagen sig nu for det Tilfælde, at man havde med Eskimoer at gøre? Erindret man sig den ovenfor opridsede, aarlige Erhvervsturnus, er det i Øjne faldende, at Skrælingernes Rejser passer nøjagtigt ind deri, forudsat at det antages, at de ved det første Møde kom fra Havsiden og saaledes passerede forbi Nordboerne, hvilket er en Antagelse fuldstændig lige saa berettiget som den anden. Mødet maa, som nævnt, have fundet Sted ved Midsummer, netop paa den Tid, da Eskimoerne opgiver Sælfangst fra Kajak til Fordel for Laksefiskeriet og derfor rejser fra Skærgaarden ind i Fjordene, hvilket i St. Lawrence just maa svare til at gaa fra Munden et Stykke op ad Floden. At Nordboerne ikke har set Skrælingerne paa Udrejsen om Foraaret, forklares simpelthen deraf, at de dengang endnu ikke var brudt op fra Strømø. Det næste Møde er derimod om Foraaret, og da kom Skrælingerne fra Sydvest. — o: Eskimoerne var paa Vej fra Vinter-Bopladsen ved Floden til Fangststederne ved Munden. Den godt begyndte, fredelige Byttehandel afbrydes imidlertid ved Tyrens uventede Indgriben i Begivenhedernes Gang, og Skrælingerne trækker sig rædselslagne tilbage; men tre Uger efter møder de mandstærke og kamplystne op paany: Vejen til Fangstpladsen er spærret af Nordboerne og maa forceres! Med andre Ord, Betragtningerne over, fra hvilken Kant Skrælingerne kom, fører vel langt fra til noget sikkert Resultat med

¹⁾ Steensby: I. c., S. 190 f.

²⁾ Smst. I. c., S. 171.

Hensyn til deres Nationalitet, men peger dog i mindst lige saa høj Grad i Retning af, at de var Eskimoer, som at de var Indianere.

Skrælingernes Udseende. — Det er ikke meget oplysende, det lidet, som Sagaen fortæller herom (»*Þeir voru svarlir menn ok illliger, ok hafðu illt háir á höfði. Þeir voru mjök eygðir ok breyðir í kinnum*«¹⁾). Storm mener, at disse Bemærkninger passer bedre paa Indianere end paa Eskimoer²⁾; det samme gør Babcock³⁾. I Virkeligheden siger de, som ogsaa Hovgaard erkender⁴⁾, intel som helst. Navnlig Eskimoerne i Fastlandets østligere Dele staar i Udseende langt nærmere ved Indianerne end Vest-Eskimoer og Grønlændere, hos hvilke den formodentlig oprindelige Type findes jævnsides med eller endog trængt tilbage af en mongolsk.

Skrælingernes Sindelag. — Ogsaa i dette søger Storm en Støtte for sin Anskuelse; Eskimoernes Frelighed synes ham ikke at stemme med den Krigerskhed, Skrælingerne udviste⁵⁾. Allerede Hovgaard har dog gjort opmærksom paa, at Labrador-Eskimoerne — som for Resten adskillige af deres Æt-fæller uden for Grønland — var alt andet end fredsommelige⁶⁾. Deres idelige Overfald paa Skibsmandskaberne gjorde dem i den Grad berygtede blandt Fiskerne og Sømændene paa Newfoundland, at de herrnhuttiske Missionærer ved Midten af det 18de Aarhundrede mødte betydelige Vanskeligheder, da de vilde sættes over til Labradors Kyst⁷⁾. »*Aussi féroces, que les Loups & les Ours, dont leurs affreux Deserts sont remplis*« kalder Pater de Charlevoix omtrent samtidig Eskimoerne⁸⁾, og andre Forfattere er dem ikke velvilligere stemte. Heller ikke her finder man da noget Holdepunkt for en Bestemmelse af Nationaliteten.

Skrælingernes Byttevarer. — I Anledning af, at Skrælingerne om Foraaret drev Byttehandel med Pelsvarer, siger Storm: »Dette Træk synes mig tilstrækkeligt til at vise, at Skrælingerne var India-

ner, ikke Eskimoer. Indianerne norden for Maisregionen levede af Jagt og Handel med Pelsdyr, men Jagttiden for Pelsdyr er netop Vinteren, og Handelssæsonen allsaa om Vaaren [Lescarbot p. 893]. Eskimoerne derimod driver deres Jagt paa de store Sødyr, Sæl og Hval, om Vaar og Sommer, og deres Handelstid er følgelig om Høsten«¹⁾. Hertil er at sige, at Eskimoernes Fangst af Pelsdyr lige saa fuldt som Indianernes falder om Vinteren, simpelthen fordi Skindene da er finest, idet de i den varme Aarstid er korthaarede og urene i Farven; Renner fanges desuden Foraar og Efteraar, naar de flokkevis svømmer over Floderne²⁾. Kort sagt, Eskimoerne kan meget vel være forsynede med Pelsvarer om Sommeren. Vi véd endvidere, at det netop var paa denne Aarstid, at de store Handelsstævner fandt Sted i Grønland paa Øen Aluk, hvor Syd-lændingerne mødtes med Østkystens Befolkning³⁾, og paa Taseralik (Perutússut-Øerne), hvor de traf sammen med Nordlændingerne⁴⁾.

Skrælingernes Fartøjer. — Skrælingerne kom i Følge Sagaens bestemte Udsagn i Skindbaade. De omtales allerede ved det første Møde (»*ok einn morginn snemna, er þeir litadust um, sá þeir mikinn fjölda huðkeipa . . .*«⁵⁾), dernæst ved det andet og nævnes desuden ogsaa i *Pálltr'en*⁶⁾. De taler unægtelig ikke til Gunst for, at Skrælingerne skulde være Indianere, da deres Kanoer som bekendt er af Bark, enten som Algonkin-Folkenes og Beothukernes af Birk eller som Irokesernes af Ælm. Imidlertid forklarer Storm Forholdet saaledes, at Nordboerne ligefrem har set fejl⁷⁾; men det turde dog være en dristig Paastand. Tre Gange gaar Skrælingerne i Land og trækker — som man maa forudsætte — deres Baade op paa Stranden. Den ene Gang finder der en venskabelig Byttehandel Sted, som dog maa have taget nogen Tid, da det

¹⁾ Storm: l. c. S. 351.

²⁾ Turner: l. c. S. 202 ff.

³⁾ W. A. Graah: Undersøgelses-Reise til Østkysten af Grønland. København 1832. S. 70.

⁴⁾ E. Thorhallesen: Beskrivelse over Missionerne i Grønlands søndre Distrikt, hvilke han som Vice-Provst visiterede 1774—1775. Udg. af L. Bobé. Det grønlandske Selskabs Skrifter, Bd. I. København 1914. S. 97.

⁵⁾ Grønl. hist. Mindesm., Bd. I. S. 422.

⁶⁾ Smst. S. 228.

⁷⁾ Storm: l. c. S. 353 ff. Storm's Tanke er genoptaget af andre, f. Eks. E. N. Horsford: Sketch of the Norse Discovery of America, s. a. & l., S. 15. — (Samme:) The Landfall of Leif Erikson. Boston 1892, S. 80. — Steensby: l. c., S. 188. — Babcock: l. c., S. 152 ff.

¹⁾ Grønl. hist. Mindesm., Bd. I. S. 422.

²⁾ Storm: l. c., S. 353.

³⁾ W. H. Babcock: Early Norse Visits to North America. (Smithsonian Miscellaneous Collections. Bd. LIX. Nr. 19. Washington 1913). S. 143 ff.

⁴⁾ Hovgaard: l. c., S. 189.

⁵⁾ Storm; l. c., S. 352.

⁶⁾ Hovgaard: l. c., S. 176.

⁷⁾ D. Cranz: Fortsetzung der Historie von Grønland. Barby 1770. S. 293.

⁸⁾ de Charlevoix: Histoire et description générale de la Nouvelle France etc. Paris 1744, Bd. I. S. 345.

jo til sidst skortede Nordboerne paa Klæde. Nu kræver det ingen langvarig Undersøgelse at skelne mellem Bark og Skind, og er det ikke ganske urimeligt at antage, at Nordboerne ikke skulde have kastet et eneste Blik paa de sælsomme fremmedes Fartøjer — de, der selv som Sømænd om en Hals maatte være besjælede af Fagmændenes hele Interesse! Paa en Maade synes der saa at være mere Rimelighed for Hovgaard's Anskuelse: at Ordet »Skindbaade« skulde have sneget sig ind i Sagaen i en senere Tid, da de grønlandske »Skrælingers« Fartøjer var almindelig kendte¹⁾; men dette kan næppe heller staa for en nærmere Prøvelse, som vi nu skal se. Finnur Jónsson mener, at Forfatteren af *Dáttir*'en maa have haft Kendskab til Erik den Røde's Saga i skreven eller uskreven Form, og at denne Kilde maa stamme fra c. Aar 1200 eller kort derefter²⁾. Da Ordet »Skindbaade« findes baade i Sagaen og i *Dáttir*'en, er det derfor rimeligt at antage, at dette Ord i hvert Fald gaar tilbage til denne Tid. Kendte Nordboerne da de grønlandske Eskimoer? Ja, det kan ikke nægtes; ti den første lille Meddelelse om dem foreligger i »*Historia Norvegiæ*« fra Slutningen af det 12te Aarhundrede³⁾. Men ret længe havde de sikkert ikke kendt dem dengang, eftersom Are Frode i sin »*Íslendingabók*« fra samme Aarhundredes første Halvdel skrev den berømte Sætning, at Erik den Røde paa Grønlands Kyst fandt Spor af Mennesker som dem, der levede i Vinland⁴⁾. Saaledes kunde han næppe have skrevet, om han havde kendt de grønlandske Skrælinger. Endnu ved Midten af det 13de Aarhundrede var Nordboerne uden nærmere Berøring med Eskimoerne⁵⁾. Selv om der altsaa har været et begyndende Kendskab til Eskimoerne paa det Tidspunkt, da Ordet »Skindbaade« senest skulde være trængt ind, maa det dog betragtes som i højeste Grad usandsynligt, at just dette Ord i Løbet af den korte Tid skulde finde Indpas, naar i øvrigt intet andet taler derfor. — Saaledes kommer man vanskeligt uden om, at Skrælingerne havde skindklædte Fartøjer; men det maa straks indrømmes, at selv om dette i meget høj Grad taler for, at de var Eskimoer — fuldstændig af-

gørende er det dog ikke. Som jeg andet Steds har søgt at vise, er det sandsynligt, at den indianske Barkkano nedstammer fra en Skindbaad¹⁾, og der findes, synes det, i den noget ældre Literatur to Beretninger om Skindbaade fra Indianere i det nordøstlige Amerika. Den ene foreligger i et Skrift fra kort efter 1822, forfattet efter en Ekspedition paa Newfoundland Land for at opsøge Beothuk-Indianerne, idet der i Modsætning til alle andre Kilder fortælles, at disse har Kanoer betrukne med Hjorteskind²⁾; det er dog næppe udelukket, at her kan være Tale om eskimoiske Kajaker, skønt der, saa vidt vides, altid bruges Sælskind til saadanne i Labrador. Den anden Beretning om Skindbaade findes i Alex. Henry's Dagbog fra det 19de Aarhundredes første Aar og hidrører fra Egnene om Red River of the North, Vest for Lake Superior³⁾; en Forveksling med de saakaldte *bull-boats*, som var i Brug hos Præri-Indianerne, kan her næppe tænkes efter den Beskrivelse, som gives. Men lad ogsaa Brugen af Skindbaade et Par afsides liggende Steder have holdt sig langt ned i Tiden; det er ikke des mindre højst usandsynligt, at de skulde have været almindeligt benyttede af Indianerne saa forholdsvis sent som i Begyndelsen af det 11te Aarhundrede. De synes hovedsagelig at tilhøre en Tid før Eskimokulturens Udvikling⁴⁾. Det maa derfor stadig hævdes, at Skrælingernes Fartøjer peger i Retning af, at de var Eskimoer.

De fra Baadene svungne Stænger. — Det berettes, at Skrælingerne ved første Møde svang Stænger fra Baadene, og at Svingningen var med Solen (». . . ok var veift trjóm á skipunum, ok lét því líkast sem í hálmþúst, ok var veift sólarinnis«⁵⁾). Ved det andet omtales Svingningens Retning ikke, ved det sidste var det mod Solen (». . . var þá trjónum allum veift andsælis«⁶⁾). Hovgaard⁷⁾ og ligeledes Steensby⁸⁾ er mest tilbøjelige til at anse disse Stænger for Spyd, muligvis uden særlig Od; de skulde da første Gang være svungne bagud, i Takt med Roningen, sidste

¹⁾ Hovgaard: I. c., S. 188.

²⁾ Hauksbók, udg. af det Kgl. nordiske Oldskrift-Selskab. København 1892—96 S. LXXXVI. — F. Jónsson: Opdagelsen af og Rejserne til Vinland. (Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie, 3dje Række Bd. V. København 1915). S. 221.

³⁾ Bruun: I. c., S. 138.

⁴⁾ Grøn. hist. Mindesm., Bd. I. S. 168 ff.

⁵⁾ Bruun: I. c., S. 139.

¹⁾ I en Afhandling, der om kort Tid vil fremkomme i Internationales Archiv für Ethnographie, Leiden.

²⁾ J. P. Howley: The Beothucks or Red Indians. Cambridge 1915. S. 213.

³⁾ New Light on the Early History of the Greater North-West. Ed. E. Coues. New York 1897. Bd. I. S. 181.

⁴⁾ Birket-Smith i Intern. Arch.

⁵⁾ Grøn. hist. Mindesm., Bd. I. S. 422.

⁶⁾ Smst. S. 426.

⁷⁾ Hovgaard: I. c., S. 190.

⁸⁾ Steensby: I. c., S. 189.

Gang derimod imod Nordboerne som et Tegn paa Fjendskab. Herfor kunde det tale, at Snorre Torbrandssøn jo virkelig opfattede Svingningen første Gang som et Fredstegn. Andre Ting taler dog imod denne Anskuelse. For det første kendtes, i hvert Fald i senere Tider, ingen Spyd i disse Egne, som ikke bar en særlig Spids af Sten eller Ben, snart efter Evropæernes Komme ogsaa af Jærn¹⁾; for det andet, og det synes mig vigtigt, er der i Skildringen af Kampen ikke mindste Antydning af, at Stængerne blev brugte som Vaaben. Andre Forfattere har da ogsaa forklaret dem som Aarer²⁾; Kajak-aarerne, som netop i Labrador er betydelig smalle end f. Eks. i Grønland³⁾, maa nødvendigvis svinges højt i Vejret under Roningen. Hvis det er rigtigt, at Skrælingerne første Gang kom fra Nordøst (se ovenfor!), ser man let, at Aarerne da selvfølgelig maatte svinges med Solen, ligesom de, da Baadene nærmede sig fra Sydvest, maatte svinges imod denne. For øvrigt er det ikke nødvendigt at tage bestemt Stilling til Sagen her, da Afgørelsen ikke kan have nogen Indflydelse paa Bestemmelsen af Nationaliteten. Baade Aarer og Spyd kunde træffes hos Indianere saa vel som hos Eskimoer.

Skrælingernes Slynger. — Slyngen var et af de vigtigste Vaaben i Kampen mod Nordboerne (». . . varð þar skothrið hörð, þviat Skrælingar höfðu valslöngur«⁴⁾). I ældre Tid var Slyngen overmaade almindelig hos Eskimoerne paa begge Sider af Davis-Strædet, som næsten alle Søfarerne dengang lærte det af egen Erfaring. »With slings they spare us not with stones of halfe a pound weight,« klagede Davis's Skibsmandskab, da de laa for Anker ved det nuværende Godthaab⁵⁾, og andre gik det ikke bedre⁶⁾. Frobisher fandt Slyngen i Brug i det sydlige Baffin-

Land¹⁾, og Ellis nævner den fra Hudson Strait²⁾. Gaar vi derimod til det indianske Nord-Amerika, vil vi uden for Egnene længst mod Sydvest kun finde to Beretninger om Slynger³⁾. Den ene af disse er en Bemærkning paa Seb. Cabotto's Kort fra 1544, hvor der fortælles, at hans Fader i 1498 opdagede et Land (Newfound-Land): »*Huius terræ incolæ pellibus animalium induuntur, arcum in bello, sagittis, hastis spiculis, clavis ligneis, & fundis utuntur*«⁴⁾. Paa denne ene Ytring hviler alle senere Angivelser af, at Beothuk-Indianerne brugte Slynger. Men da Eskimoerne faktisk regelmæssigt gæstede Newfoundland, og da det ikke med Sikkerhed vides, hvor Ekspeditionen landede, og om Deltagerne gjorde Forskel paa Indianere og Eskimoer, er det indlysende, at al for stor Vægt tør man ikke lægge paa denne Opgivelse. Den anden Beretning om Slyngen skal stamme fra Lederer's Rejser 1669—70. I Harris's Udgave (den sjældne Originaludgave har desværre ikke været mig tilgængelig) nævnes Slyngen imidlertid ikke, hvorimod man finder den Oplysning om Eno, en forlængst forsvunden Stamme, muligvis af Sioux-Folkenes Æt, at »*their chief Recreation is flinging of Stones*«⁵⁾. Heraf kan man selvfølgelig ikke drage den Slutning, at de anvendte Slyngen, navnlig da der er Grund til at tro, at Lederer i Virkeligheden hentyder til det saakaldte Chunkey-Spil, der var meget yndet af Befolkningen ved den Méjicanske Golf, Øst for Mississippi⁶⁾. End yderligere havde Lederer kun sine Oplysninger paa anden Haand, da det har vist sig, at han aldrig er naaet over Carolina's Grænse⁷⁾. Det

¹⁾ F. Eks. de Champlain: *Les voyages de la Nouvelle France occidentale, dite Canada 1603—29.* Paris 1632. Bd. I. S. 71. — Denys: l. c., S. 179. — N. Perrot: *Memoire sur les moeurs, coutumes et religion des sauvages de l'Amérique Septentrionale.* Ed. Tailhan. Leipzig & Paris 1864. S. 54. — J. Josselyn: *An Account of two Voyages to New-England 1673.* London 1674, S. 147.

²⁾ E. Löffler: *The Vinland-Excursions of the Ancient Scandinavians.* (Congrès international des Américanistes. Compte Rendu de la 5e session 1883. København 1884.) S. 67. — Horsford: *Sketch etc.*, S. 15. — Reeves: l. c., S. 175.

³⁾ Cranz: l. c., S. 311.

⁴⁾ Grøn. hist. Mindesm., Bd. I. S. 426.

⁵⁾ *The Voyages and Works of John Davis.* Ed. A. H. Markham. (Hakluyt Society.) London 1880. S. 23.

⁶⁾ A. Leyell: *Sanndferdigh Beretningh om thenn Groenlanndez reise som Konng. May. 3 Skiff gjorde 1605.* (Grøn. hist. Mindesm., Bd. III.) S. 683.

¹⁾ *The Three Voyages of Martin Frobisher, in search of a passage to Cathaia etc. 1576—78.* Ed. R. Collinson. (Hakluyt Society.) London 1867. S. 151, 283.

²⁾ Mr. Henry Ellis's *Voyage for the Discovery of a North-West Passage to the South Seas.* (E. C. Drake: *A new Universal Collection of Authentic and Entertaining Voyages and Travels.* London 1770.) S. 342.

³⁾ G. Friederici: *Die Verbreitung der Steinschleuder in Amerika.* (Globus, Bd. XCVIII. Braunschweig 1910.) S. 287.

⁴⁾ H. HARRISSE: *Jean et Sébastien Cabot, leur origine et leurs voyages.* Paris 1882. S. 320. — Bemærkningen er ogsaa anført paa Spansk: »*La gente della andan uestidos depieles de animales, usan en eus guerras arcos, y flechas, lanças, y dardos, y unas porras de palo, y hondas.* . . .«

⁵⁾ *The Discoveries of John Lederer from Virginia to the West of Carolina etc.* (J. Harris: *Navigantium atque Itinerantium Bibliotheca.* App. til Bd. II. London 1705.) S. 21.

⁶⁾ *Handbook of American Indians North of Mexico.* Ed. F. W. Hodge. (Bureau of American Ethnology. Bulletin 30. Washington 1912.) Bd. I., S. 426.

⁷⁾ C. Thomas: *Was John Lederer in Either of the Carolinas.*

er meget sandsynligt, at Slyngen engang har været udbredt blandt Indianerne uden for de sydvestlige Egne; men saa meget staar fast, at den paa Opdagelsestiden i hvert Fald har været uhyre sjælden, om den overhovedet har været til Stede. Forholdet er med andre Ord et lignende som med Skindbaadene: uden at være afgørende taler dog Brugen af Slynger for, at Skrælingerne var Eskimoer.

Brugte Skrælingerne Stenøkser som Vaaben? — De fleste Forfattere er gaaet ud fra dette, fordi Torbrand Snorresøn blev funden død med en flad Sten siddende i Hovedet (». . . ok stoð hellusteinn í höfði honum«¹⁾), og idet Øksen er bleven opfattet som en Tomahawk, har man heri set et Bevis for Skrælingernes indianske Herkomst. Kun Babcock ytrer Muligheden af, at der kan være Tale om en Slyngesten, men synes dog ikke meget tilbøjelig til at antage saaledes; ti han fortsætter: »this, of course, might be a tomahawk«²⁾. I Virkeligheden er dette i højeste Grad usandsynligt. For det første har hverken Indianere eller Eskimoer saa vidt vides nogensinde brugt Stenøkser som Vaaben; Tomahawken har en ganske anden Oprindelse³⁾. For det andet maa man uvilkaarligt spørge: hvor er Skaffet blevet af? Det er under selve Kampen, at Torbrand's Lig findes, og Skaffet kan umuligt være forsvundet i de faa Minutter efter hans Drab. Da det udtrykkelig hedder, at Skrælingerne brugte Slynger, er derfor intet rimeligere, end at »den flade Sten« simpelt hen er en Slyngesten.

Stangen med »Bolden.« — Det mest gaadefulde af Skrælingernes Redskaber er uden Tvivl den »Bold«, der faldt med et Skrald og indjog Nordboerne saa stor Skræk (»Þat sá þeir Karlsefni, at Skrælingar færðu upp á stöng knött stundar mykinn því nær til at jafna sem sauðarvömb, ok helzt blán at lit, ok fleygðu af stönginni upp á landit yfir lið þeirra Karlsefnis, ok lét illilega viðr, þar sem niðr kom«⁴⁾). Babcock⁵⁾ — og med ham Hovgaard⁶⁾ og Steensby⁷⁾ — ser i den et højt mærkeligt Vaaben,

(The American Anthropologist. New ser., Bd. V. Lancaster 1903.) S. 724 ff.

¹⁾ Grønland. hist. Mindesm., Bd. I. S. 428.

²⁾ Babcock: l. c., S. 155.

³⁾ W. H. Holmes: The Tomahawk. (The American Anthropologist. New ser., Bd. X. Lancaster 1908.) S. 264 ff.

⁴⁾ Grønland. hist. Mindesm., Bd. I. S. 426.

⁵⁾ Babcock: l. c., S. 157 f.

⁶⁾ Hovgaard: l. c., S. 189.

⁷⁾ Steensby: l. c., S. 189.

som i Følge Schoolcraft var i Brug hos Ojibwa-Stammen ved Lake Superior; for øvrigt gaar Tanken oprindelig tilbage til Schoolcraft selv. Denne forelagde en Afbildning af den en Gang saa berømte Helle-ristning paa Dighton Rock, Mass., for en gammel Ojibwa-Høvding, der forklarede en af Figurene som en Slags gammeldags Kølle. »Such war clubs . . . were anciently made by sewing up a round stone in a green skin, and attaching a long pole to it. After drying, the skin assumed great hardness, and the instrument, which performed some of the offices of a battering-ram, was one of the most effective weapons of attack«¹⁾. Schoolcraft har aabenbart ikke selv set en saadan og hans Hjemmelsmand næppe heller (den afbildes, men efter Model?). At den nogensinde har været benyttet, synes knapt nok sandsynligt. I Nærkamp kan den, uhaandterlig som den maatte være, ikke have gjort synderlig Nytte, og over for de indianske Landsbyers meget stærke Pæleværker, som de beskrives af de gamle Forfattere²⁾, maa den have været saa temmelig virkningsløs. Desuden gør den, som ogsaa den ansete Etnograf James Mooney har udtalt³⁾, et alt andet end indiansk Indtryk. Alt i alt tør man absolut ikke anse det for usandsynligt, at den indianske Fortolkers vage Tradition, Schoolcraft's egen Tilbøjelighed til dristige Slutninger eller maa- ske bægge i Forening i dette som i flere andre Tilfælde har spillet ham et Puds. Nu synes det i Følge andre Recensioner af Sagaen end den her meddelte, dels som om der var flere end én af disse gaadefulde Stænger, dels som om de blev kastede tillige med »Boldene«, og det er derfor forstaaeligt, at de i ældre Tid er opfattede som eskimoiske Harpuner med Blærer⁴⁾. Dette er dog ikke meget rimeligt, da Blæren jo er fæstet til Spidsen med en mange Meter lang Kobberem, og Vaabenet

¹⁾ H. R. Schoolcraft: Historical and Statistical Information respecting the History, Condition, and Prospects of the Indian Tribes of the United States. Philadelphia 1851. Bd. I. S. 115. — Med fuld Sikkerhed har jeg ikke kunnet identificere det af Babcock citerede Sted, da jeg ikke har haft Adgang til den af ham benyttede Udgave af Schoolcraft's Værk.

²⁾ Jf. f. Eks. J. Cartier: A Short and Brief Narration made . . . to the Islands of Canada, Hochelaga, Saguenay etc. (The Discovery of America 1492—1584. Ed. Ph. F. Alexander. Cambridge 1917.) S. 119. — A. van der Donck: Beschryvinge van Nieuw-Nederlandt. Amsterdam 1655. S. 59.

³⁾ Babcock: l. c., S. 157 f.

⁴⁾ Grønland. hist. Mindesm., Bd. I. S. 489 f. — J. F. Smith: The Northmen in New England. Boston 1839. S. 193.

derfor vanskeligt kan bruges paa Land. Snarere ledes Tanken i Retning af Blærespyd, som netop hos Eskimoerne paa Vestsiden af Davis-Strædet har en ret stor Blære¹⁾. Og Braget — ja, der gør man maaske bedst i at erindre, at Nordboerne stod over for en betydelig Overmagt og aabenbart lige fra Begyndelsen var temmelig hede om Øerne; til sidst flygtede de. Det er da ikke utænkeligt, at Sagafor-tælleren har søgt at forsone Tilhørerne med den lidet heltemodige Optræden over for de foragtelige Skrælinger ved en mindre nøgtern Beskrivelse af det desuden for ham ganske uforstaaelige Vaaben og dets Virkninger. Men den hele Gisning hviler paa alt for svage Fødder til, at man heri tør søge en Støtte for Skrælingernes eskimoiske Herkomst.

Æsker med blodblandet Marv. — De Skrælinger, som Nordboerne traf sovende og dræbte, havde med sig Æsker, hvori der var Dyremarv blandet med Blod (*Þeir hafðu með sér stokka, ok í ðýramerg dreyra blandinn*²⁾). Denne Oplysning tjener dog ikke til at give noget Vink om Ejermændenes Afstamning. —

I Erik den Røde's Saga findes der ikke mere om Vinlands Etnografi, og *Páttr's* Fortællinger skal man som bekendt være meget kritisk overfor. Det fortjener dog at nævnes, at man her paa et enkelt Sted finder Skrælingernes Boliger omtalte; de sammenlignes med Høje (*sjá inn í fjörðinn hæðir nokkurar, ok ætluðu þeir þat vera byggðir*³⁾). Dette passer afgjort ikke paa Beothuk-Indianernes Boliger, der var kegleformede Barktelte⁴⁾, ejheller paa Irokesernes barkklædte Langhuse⁵⁾. Til Nød kunde der hentydes til den blandt Algonkin-Stammerne almindelige, kuppelformede *wigwam*⁶⁾; men det naturligste synes dog at være, at der er Tale om kuppelformede Jordhuse, saadan som de i ældre Tid fandtes hos Eskimoerne paa bægge Sider af Davis-Strædet⁷⁾.

Endelig har man draget Slutninger af, at for-

¹⁾ Fr. Boas: The Central Eskimo. (6th Annual Report of the Bureau of Ethnology. Washington 1888.) S. 494.

²⁾ Grønl. hist. Mindesm., Bd. I. S. 430.

³⁾ Grønl. hist. Mindesm., Bd. I. S. 226.

⁴⁾ Howley: l. c., S. 246.

⁵⁾ E. Sarfert: Haus und Dorf bei den Eingeborenen Nordamerikas. (Archiv für Anthropologie. Neue F. Bd. VII. Braunschweig 1909.) S. 163.

⁶⁾ Smst. S. 139.

⁷⁾ Jf. Kaj Birket-Smith: Foreløbigt Bidrag til Kap Farvel-Distrikternes Kulturhistorie. (Meddelelser om Grønland. Bd. III. København 1917.) S. 9 ff. og dér cit. Lit.

skellige karakteristiske Kulturforhold, som Eskimoernes Hundeslæder o. l., ikke nævnes. Dette er en meget farlig Vej at gaa, og naar f. Eks. Slæden, der er lige saa benyttet af Indianere som af Eskimoer, blot i en anden Form, ikke bliver omtalt, kan det meget let forklares derved, at Skrælingerne overhovedet ikke havde Samkvem med Nordboerne om Vinteren. Videst i denne Retning gaar vel nok Babcock, som mener, at Skrælingerne gik helt eller dog i Hovedsagen nøgne, aabenbart kun fordi han ikke finder deres Dragt omtalt. Dette finder man nu alligevel: de fem Skrælinger, som dræbtes paa Hjemrejsen, laa og sov i deres Skindpelse (*... ok funnu V Skrælinga i skinnhjúpum*¹⁾). Men forøvrigt fører Undersøgelser af denne Art ud paa saa gyldende Grund, at de ikke skal forfølges yderligere. Som almindeligt Resultat af de forud gaaende etnografiske Bemærkninger kan man da udtale:

1. Paa vor Videns nuværende Standpunkt kan man ikke med fuldstændig Sikkerhed bestemme Skrælingernes Nationalitet.

2. Naar man ikke mere eller mindre vilkaarligt gør Vold paa Sagaens Fremstilling ved at borteliminere visse Træk, taler imidlertid Sandsynligheden mest for, at de var Eskimoer (jf. Skindbaadene og Slyngerne).

Imidlertid vil det maaske falde nogen for Brystet, at Eskimoerne skulde have levet saa langt mod Syd som ved nedre St. Lawrence, og vi maa derfor undersøge, om muligvis de geografiske Forhold skulde lægge Hindringer i Vejen derfor. Man maa da gøre sig klart, at den naturlige Grænse for en Kultur ikke betinges af, at nye Forhold i Omverdenen slutter sig til de gamle, naar de da ikke ligefrem i sig selv danner en uoverstigelig Skranke, men derimod af, om de gamle Livskaar hører op, saaledes at Kulturen kun i ændret Skikkelse kan trænge videre frem. Det er derfor, at Øen Kadjak Syd for Alaska, skønt den ligger inden for Skovbæltet, dog kan have en eskimoisk Befolkning. St. Lawrence River's Bredder er ligesom Kadjak dækkede af Naaleskove; Spørgsmaalet er da, om de øvrige Livsbetingelser er saa lidet forskellige fra nordligere Egnes, at Eskimo-Kulturen ogsaa her kunde trives, og Svaret maa ubetinget lyde: Jo!

Det salte Vand gaar, som Steensby gør opmærksom paa, meget langt ind i Munden, saa

¹⁾ Grønl. hist. Mindesm., Bd. I. S. 430.

at Franskmandene kun 64 km neden for Quebec endog havde Saltværker i Gang¹⁾. Endnu sidst i det 16de Aarhundrede forekom Hvalrossen ved Nova Scotia's Sydkyst, og den var længe almindelig i St. Lawrence Gulf, hvor den opholdt sig i Vaar og Forsommer²⁾. Den spættede Sæl (*Phoca vitulina*) findes i Mængde i Bugten, og ogsaa Graasælen (*Halichoerus grypus*) træffes, om end sjældnere³⁾. Sortsiden (*Ph. groenlandica*) og Klapmydsen (*Cystophora cristata*) har deres Sydgrænse ved Newfoundland⁴⁾. Phocidernes Krav paa Vandets Saltholdighed er som bekendt meget beskedne, og der kan derfor ikke være Tvivl om, at de gaar et godt Stykke op i Flodmundingen. Spættet Sæl er endog fanget ved Montreal⁵⁾. Endvidere byder Vandene paa en Rigdom af Laks, et af Eskimoernes vigtigste Næringsmidler i Eftersommeren, og Renen, Hovedæmnet for deres Jagt paa Landjorden, gik tidligere helt ned i Ny England-Staterne⁶⁾.

Varmien er nok ikke helt ubetydelig om Sommeren ved St. Lawrence; men til Gengæld er Vinteren kold. Quebec er, med en Middeltemperatur for Januar paa næsten -13° , koldere end største Delen af Syd-Grønland, og paa Floden danner der sig talrige Isbroer, saa faste at der lægges Jærnbane-Skinner fra Bred til Bred⁷⁾. Der er med andre Ord langt bedre Betingelser for Eskimoernes Isfangst her end i Syd-Grønland og det sydlige Alaska!

Har man noget Vidnesbyrd om, at der engang skulde have levet Eskimoer i disse Egne? Saa vidt vides, har man det ikke. I vore Dage falder deres Sydgrænse ved Hamilton Inlet i Labrador⁸⁾; men i Slutningen af det 18de Aarhundrede og maaske længere ned i Tiden strakte deres Omraade sig til Strait of Belle Isle, hvorfra de regelmæssigt gæstede Newfoundland's nordlige Kyst⁹⁾. Gaar vi endnu et Hundrekaar tilbage i Tiden, finder vi Eskimoer paa

hele Nordkysten af St. Lawrence Gulf. Cartier omtaler dem ganske vist ikke, men synes heller ikke at have landet i deres ugæstfri Land. Første Gang skal de være nævned i Pater Biart's Beretning om Missionen 1611, og i de følgende Beretninger omtales de ved flere Lejligheder¹⁾. Pater Vimont skriver saaledes i 1640: »A l'entrée du grand golfe de S. Laurent du costé du Nord on trouue les Esquimaux peuples bien barbares & grands ennemis des Européens à ce qu'on dit . . .«²⁾. Deres Omraade har aabenbart her strakt sig betydeligt vestover. S. de Champlain ytrer om det: »Tout le pays est excessivement froid en hyuer, & les neiges y sont fort hautes, qui durent sept mois ou plus sur la terre par endroits, elle est chargée de nombre de pins, sapins & bouleaux en plus de cent lieues des costes qui regardent le golphe saint Laurent«³⁾. I Følge Hind strakte Eskimoernes Jagtmarker sig endog et Stykke op ad Moisie River, ved Grænsen mellem Golfen og St. Lawrence River; efterhaanden blev de drevne tilbage af Montagnais-Indianerne, der lokkedes af Eskimoernes Fangstpladser⁴⁾.

Afstanden fra Moisie River til Quebec er knap saa lang som fra samme Flod blot til Strait of Belle Isle, og tilmed findes der muligvis i Sagaen selv et Vidnesbyrd om, at der engang har færdedes Eskimoer paa denne først nævnte Strækning. Kjælarnes, som Steensby stedfæster ved Udløbet af Saguenay River, fik nemlig dette Navn, fordi man her fandt Kølen af et Fartøj⁵⁾. De indianske Kanoer indeholder imidlertid intet Tømmer, som Nordboerne kunde sammenligne med en Køl; men det gør derimod Eskimoernes Umiak og til en vis Grad ogsaa Kajaken. Naar man desuden tager Eskimoernes Vandringstiltag i Betragtning og erindrer, hvor omfattende Strækninger de engang har siddet inde med i Grønland og det højnordiske Ørige, saa synes der ikke at være Grund til at tvivle om, at de ogsaa har levet ved nedre St. Lawrence, da nu paa den

¹⁾ Steensby: I. c., S. 171.

²⁾ J. A. Allen: A History of North American Pinnipeds. (Department of the Interior. U. S. Geological and Geographical Survey of the Territories. Miscellaneous Publications No. 12. Washington 1880.) S. 65 ff.

³⁾ Smst. S. 586, 695.

⁴⁾ Smst. S. 640, 734.

⁵⁾ Hind: I. c., Bd. II. S. 204.

⁶⁾ I. C. Russell: North America. London, Edinburg & Glasgow 1904. S. 267.

⁷⁾ E. Deckert: Nordamerika. 3te Aufl. Leipzig & Wien 1913. S. 126.

⁸⁾ Turner: I. c., S. 176.

⁹⁾ Cranz: I. c., S. 313. — de Charlevoix: I. c., Bd. I. S. 421. —

G. Cartwright: A Journal of Transactions and Events during a Residence of nearly sixteen Years on the Coast of Labrador. Newark 1792. Bd. I. S. 34.

¹⁾ W. Thalbitzer: Ethnographical Collections from East Greenland. (Meddelelser om Grønland. Bd. XXXIX. København 1916.) S. 687. — Jesuitberetningerne har desværre kun i ringe Tal været mig tilgængelige.

²⁾ B. Vimont: Relation de ce qui s'est passé en la Nouvelle France en l'année MDCXL. Paris 1641. S. 123.

³⁾ de Champlain: I. c., Bd. II. S. 94. — Udh. af K. B.-S.

⁴⁾ Hind: I. c., Bd. I. S. 9, Bd. II. S. 204.

⁵⁾ Grøn. hist. Mindesm., Bd. I. S. 410.

ene Side Sagaen taler derfor, og paa den anden Naturforholdene ikke lægger Hindringer i Vejen. Langt mere tvivlsomt er det, om Eskimoerne, som Piers har søgt at vise, endog skulde have levet i Nova Scotia¹⁾. De Tværøkser og Harpunspidser,

¹⁾ Piers: Relics of the Stone Age in Nova Scotia. (Proceedings and Transactions of the Nova Scotian Institute of Science. Bd. IX. Halifax 1898.) S. 36 ff. — (Samme): Brief Account of the Micmac Indians and their Remains (Smst. Bd. XIII. 1912.) S. 110.

som han støtter sin Hypotese paa, synes efter Billederne at dømme nok saa meget at ligne Beothukernes, og Micmac-Indianerne skal selv hævde, at de har fordrevet Beothuk-Stammen fra Nova Scotia¹⁾. Her kan kun arkæologiske Undersøgelser bringe Lys, og forhaabentlig vil saadanne ogsaa inden al for lang Tid afgøre, om de virkelig, som det synes, var Eskimoer, hine Skrælinger, som de gamle Nordboer traf ved St. Lawrence River's Munding.

¹⁾ Howley: l. c., S. 247 f. Jf. Tavle VIII, XVIII, XXIV.

Russisk Turkestan

(Vest-Turkestan).

Af Professor Ole Olufsen.

(Sluttet).

Kvægavlen er som før bemærket noget, der særlig hører Nomaderne til. Men ogsaa de fast bosatte Bønder i Oaserne holder noget Kvæg, mindst i By-Oaserne og mest i Landsby-Oaserne, Kischlakkerne, og af de sidste især i dem, der ligger i Bjærgdalene, hvor Befolkningen mest er Halvnomader, idet mange af Mændene i Kischlakkerne lever Sommeren igennem sammen med deres Kvægdrift oppe paa de høje Græsgange, hvor Fugtigheden fra Gletsjere trods Sommerens Tørke. I Bjærgene i Alai, i Vestpamirs Dale, i Bjærgene omkring Taschkent etc. møder man enormt store Kvægdrifter, og der kunde trives langt flere under bedre ordnede Forhold end de hidtidige, hvor f. Eks. ikke særlig store Kirgiserhorder disponerer over Græsarealer saa store som europæiske Riger. For selve Turkestans Vedkommende er Kvægcentret i Distriktet Sir Darja, hvor der lever 79 % af samtlige Turkestans Nomader. Hvor meget Kvæg, der er, er vanskeligt at afgøre, idet det som Følge af, at Nomader ikke samler Vinterfoder, er meget vekslende. Nomadernes Kvæg gaar ude hele Aaret, hvoraf Følgen er, at der i strænge Vintre dør en Mængde. En Nomade, der et Aar har 5000 Faar og Geder, kan det næste Aar være bragt ned til 500. Desuden er i de senere Aar mange Nomader gaaet over til at blive bosiddende og driver Agerbrug, hvilket dog i Reglen ikke formindsker deres Interesse for Kvægavlen. Naar dette sker, samler de ligesom de bosiddende Bønder Foder til Vinteren, hvilket gør Kvægbestanden mere stabil. Som et Skøn antages det, at der i Turkestan paa 100 Indbyggere kommer 25 Heste, 33 Stk Hornkvæg, 255 Faar og Geder, 20 Kameler og 40 Æsler. Naar hertil føjes Yakoksen, der holdes af Kirgiserne i Pamir, har vi alle eksisterende Kvægracer i Turkestan.

Hestene tilhører 2 Racer, den turkomanniske fra Transkaspian og den kirgisiske. Den første er sjælden ren, men en Blanding af begge. Den første er bedst og lettest til Ridebrug, men den sidste er den mest haard-

føre og udholdende og egner sig godt til Lastdyr. Hornkvæget bruges af de fast bosiddende Folk mest som Arbejdsdyr. De giver, som Følge heraf kun lidt Mælk, og Kødet, der er sejt og tørt, nydes næsten ikke. Hos Nomaderne er Hornkvæget derimod Mælkdyr. Mælken nydes i udstrakt Maalestok baade i frisk og gæret Tilstand, desuden laver Nomaderne Smør ved at ryste Mælken i Blærer, og Ost i Form af runde haarde Kugler, som de tørrer i Solen paa et Lad af Grene. Der er næppe Tvivl om, at der ved en rationel Udnyttelse af de store Nomadehorders Mælk kunde faas et rigt Udbytte af baade Smør og Ost til Eksport. Hornkvæget er en mindre kirgisiske Race samt en Krydsning af denne og den indiske Zebu. Russerne har desuden indført hollandsk Kvæg til Turkestan. Yakoksen, der er et uundværligt Last- og Ridedyr i de vanskeligste Bjærgegne, giver en særdeles fortræffelig Mælk.

Yakoksen lever ikke, som tidligere Beretninger lyder paa, vild, men er et domesticeret Dyr. Den trives vel i den tynde Luft i de høje Bjærgegne og kan ikke leve i Lavlandene. Den er et haardført, meget godmodigt og nyttigt Dyr, der burde holdes i meget større Antal, end nu er Tilfældet. Da den under Marchen idelig udstøder en gryntende Lyd som Grisen, kaldes den ogsaa Gryntoksen. Den har Manke paa Forkroppen og Hestehale. Halen bruges til Ophængning paa hellige Grave til Tegn paa, at en Profet hviler der.

Faareavlen er den vigtigste Gren af Kvægavlen. Med denne beskæftiger Nomaderne sig fortrinnsvis. Det er ikke ualmindeligt, at en Kirgiser ejer 20.000 Faar. De fedthalede Faar er de almindeligste, de er haardføre og taaler godt de stejle Temperaturovergange. I Sir Darja-Distriktet har man gjort Forsøg med en Krydsning af Fedthalen og Merinofaaret for Uldens Skyld. Før Krigen kunde man købe et godt Slagtefaar for 3—5 Rubler. Faarekød og Høsekød er de væsentligste Kødretter, der nydes i Turkestan. Svin holdes ikke, da Svinekød er